

KSIĘGI I SZTUKA.
DZIEDZICTWO PO EDWARDZIE I ATANAZYM RACZYŃSKICH
Wystawa towarzysząca otwarciu nowego gmachu Biblioteki Raczyńskich
29 VI – 10 VIII 2013

Galeria w nowym gmachu Biblioteki Raczyńskich

Wystawa czynna: poniedziałek – piątek 11⁰⁰-18⁰⁰, sobota 10⁰⁰-16⁰⁰

Organizator: Biblioteka Raczyńskich

Partner: Muzeum Narodowe w Poznaniu

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013

Kuratorzy wystawy: Agnieszka Baszko (Biblioteka Raczyńskich), Grażyna Hałasa, M. Piotr Michałowski, Danuta Rościszewska (Muzeum Narodowe w Poznaniu)

Z okazji otwarcia nowego gmachu Biblioteka Raczyńskich wspólnie z Fundacją im. Raczyńskich przy Muzeum Narodowym w Poznaniu przygotowała niezwykle wystawę „Księgi i sztuka. Dziedzictwo po Edwardzie i Atanazym Raczyńskich”.

Prezentowana w galerii nowego gmachu Biblioteki Raczyńskich wystawa ma przypomnieć podjętą przez Edwarda Raczyńskiego w pierwszej połowie XIX w. ideę uczynienia ze stolicy Wielkopolski, Poznania, znaczącego ośrodka kultury, przyszłych „Nowych Aten”. Najważniejszym elementem owego planu było wzniesienie w sercu miasta dwóch ciekawych architektonicznie budynków, z których jeden mieścić miał bibliotekę publiczną ufundowaną przez Edwarda (1786-1845), a drugi gromadzoną przez jego młodszego brata Atanazego (1788-1874) kolekcję malarstwa. Do spełnienia owej idei nigdy jednak nie doszło, a szczytny zamysł zrealizowano tylko połowicznie. Bibliotekę Raczyńskich otwarto 5 maja 1829 roku. Obok niej stanął wprawdzie gmach według projektu Karla Friedricha Schinkla przeznaczony na galerię, lecz Atanazy nie umieścił w nim swych zbiorów. Przeniósł je ostatecznie do Berlina. Jak pisała Konstancja Raczyńska, żona Edwarda: „poznańscy Medyceusze zatrzymali się w drodze”.

Mimo zmiennych kolei losu biblioteka publiczna do dziś działa w miejscu, które wybrał dla niej jej fundator, Edward Raczyński. Natomiast znakomita kolekcja zgromadzona przez Atanazego Raczyńskiego stanowi własność Fundacji im. Raczyńskich przy Muzeum Narodowym w Poznaniu, gdzie jest eksponowana.

Otwarcie nowego gmachu Biblioteki Raczyńskich jest świetną okazją do przypomnienia dawnej idei braci, swoistą formą realizacji ich zamierzeń. Na wystawie obok siebie znajdują się bowiem „księgi i sztuka” – rękopiśmienne i drukowane zabytki piśmiennictwa ze zbiorów specjalnych Biblioteki Raczyńskich oraz akwarele, rysunki i obrazy pochodzące z kolekcji Atanazego Raczyńskiego.

Wystawa została podzielona na dwie części – w jednej eksponowane są zbiory należące do Biblioteki Raczyńskich, a w drugiej wypożyczone przez Fundację im. Raczyńskich przy Muzeum Narodowym w Poznaniu.

Wybrane do ekspozycji rękopiśmienne i drukowane księgi należą do najcenniejszego zbioru Biblioteki Raczyńskich, stanowią zabytki piśmiennictwa polskiego i europejskiego. Zwiedzający będą mieli niezwykłą okazję ujrzeć prawdziwe cymelia. Zazwyczaj są one udostępniane tylko pracownikom nauki, pieczołowicie przechowywane nieczęsto opuszczają biblioteczne magazyny, a ich publiczne prezentacje są rzadkością. Eksponowane księgi, wśród których znajdują się rękopisy, starodruki i atlasy, przybliżają także historię powstania Biblioteki i początki tworzenia jej księgozbioru. Na wystawie można zobaczyć rękopiśmienny *Statut Biblioteki Raczyńskich* z podpisem Edwarda Raczyńskiego oraz jego odręcznymi poprawkami. Ponadto prezentowane są m.in. najstarszy manuskrypt z bibliotecznych zbiorów (XIII-wieczny cysterski rękopis pergaminowy *Liber Beate Marie Virginis*), pergaminowe francuskie *Godzinki* z przełomu XIV i XV w., rękopiśmienne Radziviliana, autograf wiersza Adama Mickiewicza z 1840 r. *Do H*** Wezwanie do Neapolu* oraz autograf poematu Cypriana Norwida *Psalmów-psalm*. Wśród starodruków znajdują się m.in. wydana w Moguncji w 1486 r. księga Bernardusa de Breidenbacha o podróży do Ziemi Świętej, unikatowy kancjonał braci czeskich Jana Roha z 1541 r., pierwsze wydanie słynnej książki Mikołaja Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium* z 1543 r., ostatnia praca Jana Heweliusza *Prodromus Astronomiae* z pięknymi mapami nieba oraz osiemnastowieczny zielnik Elizabeth Blackwell. Z cymeliów kartograficznych prezentowane są siedemnastowieczny atlas Jana Janssoniusa i Jana Blaeu'a *Novus Atlas Absolutissimus*

oraz pochodząca z biblioteki króla Stanisława Augusta Poniatowskiego oprawiona w formie atlasu mapa z 1772 r. *Carte de la Pologne*.

Wystawa przypomina także sylwetki dwóch braci – Edwarda i Atanazego Raczyńskich. Prezentowane są ich prace, m.in. *Wspomnienia Wielkopolski* Edwarda Raczyńskiego i *Geschichte der neueren deutschen Kunst* Atanazego Raczyńskiego. W części z obiektami wypożyczonymi dzięki uprzejmości Fundacji im. Raczyńskich przy Muzeum Narodowym w Poznaniu znajdują się dwa portrety olejne z portretami braci autorstwa Carla Adolfa Henninga i Carla Wilhelma Wacha. Ponadto zwiedzający zobaczyć mogą rzadko eksponowane akwarele pochodzące z kolekcji Atanazego Raczyńskiego, jak np. prace Eduarda Gerhardta (*Pałac Raczyńskich w Berlinie*, 1852), Anny Lyncker (*Ruiny zamku templariuszy koło Heidelbergu*, 1860), François-Mariusza Graneta (*Plac targowy w Konstantynopolu*, 1824), Julesa Coigneta (*Krajobraz nadrzeczny*, 1833), a także samego Atanazego Raczyńskiego (*Katedra w Akwizgranie*, 1834).